

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Науково-дослідний центр огієнкознавства

ІВАН ОГІЄНКО

І СУЧАСНА НАУКА ТА ОСВІТА

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Серія філологічна

Випуск XV

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
2018

УДК 001(477)(092)+378
ББК 72(4Укр.)я434+74.58
I-18

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №20173-9973 ПР від 15.07.2013 р.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 241 від 09.03.2016 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 8 від 27 вересня 2018 р.).

Збірник індексується наукометричними базами: **Google Scholar, Index Copernicus**

Рецензенти:

Н. В. Кондратенко, доктор філологічних наук, професор
(Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова);

В. П. Біляцька, доктор філологічних наук, доцент
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»).

Головний редактор:

Л. М. Марчук, доктор філологічних наук, професор.

Відповідальний редактор:

О. А. Рарицький, доктор філологічних наук, доцент.

Відповідальний секретар:

Т. О. Джурбій, кандидат філологічних наук, старший викладач.

Редакційна колегія

С. Д. Абрамович, доктор філологічних наук, професор;

Н. І. Бернадська, доктор філологічних наук, професор;

О. С. Волковинський, доктор філологічних наук, професор;

О. В. Кеба, доктор філологічних наук, професор;

Б. О. Коваленко, кандидат філологічних наук, доцент;

І. О. Кучинська, доктор педагогічних наук, професор;

І. Й. Набитович, доктор філологічних наук, професор;

Г. Й. Насмінчук, кандидат філологічних наук, професор.

I-18 **Іван Огієнко і сучасна наука та освіта** : науковий збірник : серія філологічна / [редкол.: Л. М. Марчук (гол. ред.), О. А. Рарицький (відп. ред.) та ін.]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. — Вип. XV. — 380 с.

Матеріали збірника репрезентують унікальний феномен державницької, духовно-культурної, наукової, педагогічної діяльності Івана Огієнка. Статті присвячені осмисленню, інтерпретації, дослідженню та розвитку наукових і творчих концепцій Івана Огієнка та їх проєкцій на сучасний освітній простір.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, учителям, студентам, усім, кого цікавлять актуальні питання вітчизняної гуманітарної науки, проблеми української духовності та культури.

УДК 001(477)(092)+378
ББК 72(4Укр.)я434+74.58

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.....	5
--------------------	---

1. МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ ІВАНА ОГІЄНКА

Білоусова Т. П. Підвищення культури наукового мовлення у вищому навчальному закладі крізь призму поглядів Івана Огієнка	8
Боднарчук Т. В. Роль рідної мови у формуванні білінгвальної особистості.....	13
Вітюк В. В. Роль Івана Огієнка в історії розвитку українського правопису... ..	19
Галайбіда О. В. Мовленнєвий вплив проповідей Івана Огієнка	24
Дзюбак Н. М. Оказіоналізми як засоби увиразнення авторського мовлення митрополита Іларіона.....	30
Діяконович І. М. Український мовний важіль Івана Огієнка у палітрі філософів мови.....	35
Зданюк Т. В. Ivan Ohijenkos Besinnen über die ukrainische Literatursprache ...	40
Казимір В. О. Поліпарадигмальність сучасної лінгвістичної науки у працях І. Огієнка.....	45
Казимір І. С. Феномени інтертекстуальності та прецедентності на матеріалі ептонімів В. Шекспіра	50
Калинюк Т. В. Національно-культурна семантика фразеологічних одиниць крізь призму взаємозв'язку мови та культури	57
Коваленко Н. Д., Коваленко Б. О. Пасивна лексика в сучасних діалектних словниках і текстах	62
Козак Р. В. Підходи до теоретичного опису складні української мови у лінгвістичних працях Івана Огієнка.....	68
Комінярська І. М. Проспекція глаголиці та кирилиці Івана Огієнка.....	73
Кравченко-Дзондза О. Е. Іван Огієнко – дослідник літературної мови Галичини	78
Кропивко І. В. Етнолокалістські мовні дискурси в сучасній художній літературі України та Польщі	83
Литвинюк О. М., Фоміна Г. В. Роль англійської та німецької мов для українських науковців	91
Мартіна О. В. Комунікативні умови формування мовної особистості учнів початкових класів (на основі педагогічних ідей Івана Огієнка).....	95
Марчук Л. М. Поняття фемінності (за Іваном Огієнком) та становлення фемінітивів у сучасній українській мові	99
Мелєксєцева Н. В. Формування національно-мовної особистості майбутніх учителів початкових класів на основі рідномовних обов'язків Івана Огієнка	104
Мозолюк О. М. Просторові словосполучення в драматичних поемах «Вікові наші рани» Івана Огієнка.....	110
Монастирська Р. І. І. Огієнко про культурно-освітній вплив України на Московію в XVII столітті.....	116

Огар А. О. Вербалізація концепту Україна в художніх творах Івана Огієнка.....	120
Пентилюк М. І., Гайдаснюк І. В. Культуромовний підхід до виховання особистості в контексті наукової спадщини І. Огієнка	125
Сірант А. М. Мовні засоби творення образу Богдана Хмельницького в історичній поемі І. Огієнка «Недоспівана пісня»	132
Сукаленко Т. М. Лінгвокультурний типаж «пані» в українському художньому дискурсі ХІХ ст.	137
Тимкова В. А. Вивчення професійної фразеології студентами аграрного профілю крізь науковий дискурс Івана Огієнка	144
Федькова І. А., Беркешук І. С. Перифрази у «Філософських містеріях» митрополита Іларіона	149
Шмирко О. С. Патріотичне виховання засобами навчальних дисциплін (на прикладі наукових творів Івана Огієнка).....	154
Яремчук І. М. Лінгвістичні особливості спадщини Івана Огієнка.....	159

2. ІВАН ОГІЄНКО ЯК ПИСЬМЕННИК, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ, ПУБЛІЦИСТ

Волковинська І. В. Епітетний комплекс як носій символічних значень у поемі І. Огієнка «На Голготі».....	164
Громик Л. І. «Буття на чужині»: Іван Огієнко про національну свідомість української еміграції	170
Загоруйко Н. А. Публіцистичний дискурс епістолярної спадщини Івана Огієнка	175
Кирильчук О. М. Українська еміграційна мазепіана 1950-60-х років	179
Мігурська Т. В. І. Огієнко і видатні постаті ХХ століття.....	186
Набитович І. Й. Ведута Парижа та французький імпресіонізм у літературному доробку Дарії Віконської	193
Никитюк С. І. Етнокультурний пласт Івана Огієнка	202
Нога Г. М. Етика як повсякденна практика: виховні ідеали Григорія Сковороди у його епістолярії	207
Почапська О. І. Освітні ідеали Івана Огієнка та радянська студентська періодика: інформаційний вакуум як стратегічна домінанта радянської пропаганди (на матеріалі аналізу газети Кам'янець-Подільського державного університету «Радянський студент»).....	216
Починок Л. І. Мотив духовного заповіту у творчому просторі Ольги Кобилянської	222
Райбедюк Г. Б. Націософські ідеї Івана Огієнка в науково-художньому дискурсі Ірини Калинець	230
Ромас Л. М. Художнє осмислення внеску братів Розумовських у розбудову державності та питання впливу української культури на московську (на матеріалі роману Ю. Мушкетика «Останній гетьман»).....	237
Свідер І. А. До проблеми вивчення речового образу на ранньому етапі становлення літератури	244
Хохель Д. Ю. «Уріж та його духи» Галини Пагутяк у світлі ідей Івана Огієнка	249
Янковська Ж. О. Історико-релігійна монографія Івана Огієнка «Дохристиянські вірування українського народу» в контексті поступування народознавчої науки	254

3. ЛІТЕРАТУРА ПОДІЛЛЯ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ КЛАСИКИ

Джурбій Т. О. Байкарські традиції Поділля: типологічні особливості.....	261
Добринчук О. О. Мова як засіб патріотичного виховання (на матеріалі казки подільського письменника Миколи Магери «Казка про хоробрих з найхоробріших»).....	266
Лаврусевич Н. О. «Непишна квітка рідного Поділля...». Подільські топоси в поезії Наталії Кашук.....	272
Немченко І. В. Художня модель степу в творчості поета-подолянина Василя Загороднюка	280
Павлова А. К. Іманентне і трансцендентне як аспекти однієї ідеї у поетичній творчості Оксани Шалак.....	289
Тимченко А. О. Фоніка поезії Володимира Свідзінського.....	295

4. ДУХОВНА І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ОГІЄНКА

Гудима Н. В. Комунікативна компетентність учителя початкової школи як один із чинників його успішної професійної діяльності.....	300
Гурський В. А. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність М. Пирогова на Поділлі	304
Кучинська І. О. Виховання громадянськості у педагогічних поглядах Івана Огієнка	310
Олинець Т. В. Педагогіка партнерства у концепції НУШ та у світлі ідей Івана Огієнка	315
Поліщук С. В. Духовне виховання студентської і учнівської молоді у творчій спадщині Івана Огієнка	320
Рева Л. Г. Іван Іванович Огієнко, його роль в українській культурі	326
Романчук С. М., Мичак Н. Г. Духовна прірва молодого покоління: ретроспективний погляд Івана Огієнка.....	333

УДК 81'811. 161.2

В.А.Тимкова

Вінницький національний аграрний університет

ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ СТУДЕНТАМИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ КРІЗЬ НАУКОВИЙ ДИСКУРС ІВАНА ОГІЄНКА

Анотація

У своєму дослідженні ми аналізуємо функціонування фразем у діловому мовленні студентів, вивчення ролі фразеологічних одиниць в мовленні сучасного фахівця, що є свідченням належного формування висококваліфікованих кадрів аграрного профілю, доторкнулися до цінної скарбниці творів Івана Огієнка, зокрема вивчення стійких зворотів.

Важливим аспектом фахової мовної підготовки студентів є знання ними фразеологічних норм сучасної української літературної мови, коли не спотворюється зміст і граматична будова фразеологічних одиниць.

Зауважено, що під час вивчення фразеології ми маємо подбати також про дотримання студентами культури мовлення. Культура спілкування є складовою частиною культури людини в цілому і безпосереднім організатором структури людських стосунків. Стан моральної та психологічної культури спілкування в суспільстві відчутно впливає на рівень економічного й політичного розвитку держави, духовність її громадян, їх національну свідомість.

Ключові слова: Іван Огієнко, фразеологічні одиниці, студенти-аграрії, культура фахового мовлення, літературна мова.